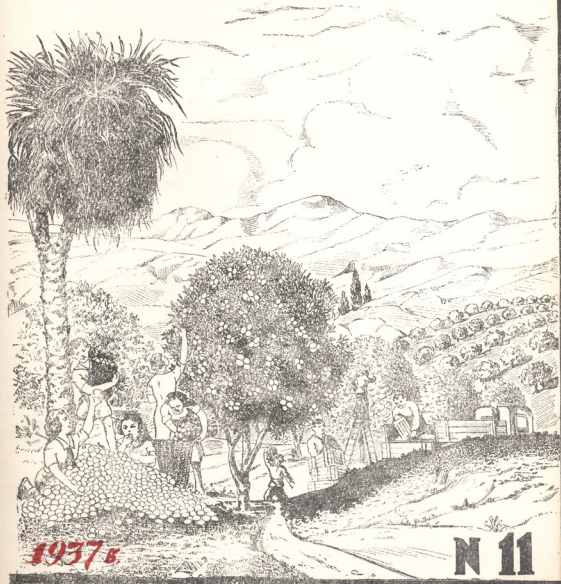

1937

ქობორუი

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

1937 წ.

N 11

ოქტომბერი

საბჭ. კ. პ. ც. კ-ის და საბჭ. ბანსახკომის ერთობიური ორგანო

შინაარსი

1. ზიოზგიძე ძუღიშვილი—ბერიას (ლექსი)	1
2. შაკიჯანე,—ჩემი დღიურიდან (მოგონება)	2
3. სანდრო შლენდინი,—ჩიტის ბუდე (ლექსი)	5
4. ქლავდია დვავაძიანი,—პირველი წერილი (მოთხრობა)	6
5. სიმონ ძვარიანი,—ტარბი (მოთხრობა)	8
6. სეკვო შინაშვილი,—გურიკო და ცილა (ლექსი)	9
7. სიმონ ხიფინთაძე,—სიმღერა სტალინზე (ლექსი)	10
8. დარია ახვლედიანი,—პატარების სიმღერა (ლექსი)	10
9. ფალავა თაბუკაშვილი,—მოთხრობა მტრედები (მოთხრობა)	11
10. ალექსანდრე სულაშვილი,—რაფიელ ერისთავი (წერილი)	13
11. ნიკო კაცხიანი,—ნებენტესი (ნარკვევი)	16
12. ლეონი თაბუკაშვილი,—ნელიკოს ჩურჩხელეები (ლექსი) გარეკანის მე-3 გვ.	
13. ა. იასაშვილი,—სიდიან წარმოსდგა სახელწოდება ჩელუსკინი (ნარკვევი) გარეკანის მე-4 გვ.	
14. ამოცანის ახსნა	გარეკანის მე-4 გვ.

ფურნალი გაფორმებულია მხატვარ ივ. ჯაფარიშვილის მიერ.

პ/მგ. რედაქტორის მადიერ—ლ. შიშინაძე

გადაეცა წარმოებას 25/X-1937 წ.
ხელმოწერილია დასაბუქდალ 25/XI

ქალაქის ზომა 60x92
ფორმათა რაოდენობა 20 გვ. 9¹/₄x14

ბიოგრაფიული

ბ ე რ ი ა ს

გულკეთილო მოამაგევ,
ჩვენო ტკბილო ბერია,
რაც შენ გვარგე,
ჩვენს ნორჩ ბაგეს
ალერსით უმღერია!

შეხე, შენი ყვავილნარი
დღეს რა მშვენიერია:

ეს ჩენა ვართ!
შენი გვარიც
ამ ჩვენს გულში სწერია:

იმრავლე და იღლეგრძელე,
ჩვენო ძია ბერია;
მიწა სჭამდეს იმის ხელეებს,
ვინც კი შენი მტერია!

ჩემი დღიურიდან

1907 წელი, სექტემბრის 7, პარასკევი

ეს დღე მთელი ჩემი ცხოვრების მანძილზე ჩემთვის დაუვიწყარი იქნება. დღეს ჩამოასვენენ ცხედარი ჩვენი ცნობილი მწერლისა და პოეტის ილია ჭავჭავაძისა.

სასწავლებელში მოწაფეები ვლეღავდით და ჩვენს გულისწყრომას და აღშფოთებას გამოვთქვამდით ვერაგული მკვლევრობის გამო.

გაკვეთილები რომ დასრულდა მე და ჩემი ამხანაგი სასწავლებლის დავალე-ბით წავედით მაღაზიაში ყვავილების შეხაკვეთად. დაუწყვეთეთ თეთრი ცოცხალი ვარდების გვირგვინი.

გვინდოდა სამი საათისათვის დაემზადებინა, მაგრამ მაღაზიის გამგემ უარი გვითხრა, ვინაიდან უამრავი დაკვეთა ჰქონდა მიღებული და მხოლოდ დილის 8 საათისათვის შეგვპირდა.

უკმაყოფილონი დაგბრუნდით სასწავლებელში.

შესაღალ კართან მოწაფეები დაგვხვდნენ. აღშფოთებულები იყვნენ: გამგეს გაეცა განკარგულება გარედან მოსიარულე მოწაფეთათვის ჩაეცვათ პანსიონერების ფორმა და ისე ყველანი ერთფრად გამოწყობილნი გოლოვიჩის (ახლანდელი რუსთაველის) პროსპექტზე დახვედროდნენ ილია ჭავჭავაძის ცხედრის ჩამოსვენებას.

ჩვენ არ დავთანხმდით ასეთი კოსტუმების ჩაცმაზე, ვინაიდან პანსიონერებს ძალიან სასაცილო შლიაპებს ახურავდნენ, და ვარჩიეთ მწყობრის გარეშე ხალხში ყოფნა.

წავედით ცალკე. გოლოვიჩის პროსპექტზე უკვე გამწკრივებული იდგნენ პირველი კლასიკური გიმნაზიის მოწაფენი. უფროსი კლასის მოწაფენი კი თაღარიგს იცავდნენ.

მოგვეწყინა პროსპექტზე ყოფნა და ყურყუტი. ვარჩიეთ ვერისაკენ წასვლა. ტფილისის ყველა სასწავლებლის მოწაფენი პროსპექტის ორივე მხარეზე იყვნენ ჩამწკრივებულნი.

ექვსი საათი იყო, როდესაც პროცესია დაიძრა სასახლის ქუჩიდან. წინ ქართველ ჩოხოსანთა რაზმი ცხენებზე მოუძღოდა, იმათ სხვადასხვა სასწავლებლისა და დაწესებულებათა წარმომადგენელნი მოჰყვებოდნენ ყვავილებით, გვირგვინებით და ქნარებით ხელში.

უამრავი ვერცხლის გვირგვინი იყო. უკრავდნენ ყველა გიმნაზიის სასულე ორკესტრები. გალობდნენ სანდრო კავსაძის, სეპარქიო სასწავლებლის ქალთა გუნდი და აგრეთვე სათავადაზნაურო სკოლის მოწაფენი.

კუბო, ყვავილებით და გვირგვინებით შემკული, დიდ ბალდახინზე იყო დასვენებული. რამდენიმე წყვილი ცხენი ება, თეთრი და შავი სუმბულებით მორთული. უამრავი ხალხი მისდევდა კუბოს. ქუჩა გაქვდილი იყო.

საქართველოს
ქრონიკული
სამართლებრივი
სამსახური

ცხედარი სიონის ტაძარში მისვენეს. ძლივს მივაღწიე სიონის ტაძარს. როდესაც შევედი, კუბო შუაგულზე მაღლა დაესვენებოდა. სულ ახლო მივედი, ხურზე დამჭირდა ასვლა, რომ დამენახა პოეტის სახე.

მშვენიერი მშვიდი სახე ჰქონდა. თვალები ცრემლებით ამევსო.

გამახსენდა: ორი წლის წინათ, ირაკლის ქუჩაზე, № 6, მამაჩემის ბინაზე დანიშნული იყო მრავალრიცხოვანი კრება.

დღეს ვთხოვე ჩემთვის ნება მოეცათ მეორე ოთახიდან დამენახა ილია და აკაკი.

დღე-მამის ხანგრძლივი თათბირის შემდეგ ნებართვა მივიღე, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ჩემი და-ძმის დასანახავად მეც დავწვებოდი და მხოლოდ იმის შემდეგ, როდესაც ისინი დაიძინებდნენ, ჩუმად ავდგებოდი, ჩავიცვამდი და ისე გამოვიპარებოდი საბავშვო ოთახიდან, რომ ჩამიჩუმში არ ვაფეგვთ პატარებს. დედამ აგრეთვე სიტყვა ჩამომართვა, რომ არავის ჩემს ამხანაგებს არ ვეტყოდი ამ კრების შესახებ.

ოხ, რა საშინლად მიცემდა გული, როდესაც თავი მოვიძინარე და ყურება-აქვეტილი ვუსმენდი ბავშვების სუნთქვას.

მესმოდა კარის ქრიალი, კიბეზე ფეხის ხმა. ალბათ, უკვე მოდიან, იკრიბებიან. სუნთქვა შემეკრა.

როგორც იყო, თავი დავაღწიე სარეკელს. ფრთხილად ჩავიცვი, ლენტი გავისწორე თმაზე და ფეხაკრეფით გამოვედი.

მამის კაბინეტში მსახიობი ლიზა ჩერქეზიშვილი და დედაჩემი ლაპარაკობდნენ.

მივესალმე. მომიადგურსა.

— შენ რატომ არ გძინავს, კუდრაჰა? — შემეკითხა ლიზა.

დედამ ჩემს მაგივრად უთხრა, რომ მენატრება იმ მწერლებს ახლოს დანახვა და იმანაც უარი ვერ მითხრა.

ლიზამ გაიცინა. დიდი საეარძელი მიიწია და სასტუმრო ოთახის ვალებულ კართან მოიკალათა საეარძელში. მე საეარძელს ამოვეფარე და იქიდან ვადევნებდი თვალს, თუ რა ხდებოდა ჩვენს დიდ დარბაზში.

სასადილო ოთახიდან გრძელი მაგიდა გამოეტანათ. ირგვლივ სკამები და საეარძლები შემოეწყათ.

ჩემი ბებიები ნიკო ხიზანაშვილი და გიგუცა გრძელიშვილი ხედებოდნენ მომსვლელებს და სთავაზობდნენ ადგილებს. მოვიდნენ გენერალი ყაზბეგი, ნიკო ნიკოლაძე, ცხვედაძე, იაკობ გოგებაშვილი, ჯაბადარი, პრესის წარმომადგენელი. როდესაც აკაკი შემოვიდა და აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედა, ისეთი გულისცემა ამიფარდა, რომ გავედი სამხარეულოში და წყალი დავლიე. სწორედ იმ დროს დავბრუნდი, როდესაც ილია შემოვიდა დარბაზში.

ყველას თავაზიანად ესალმებოდა. ხელებს იფშენებდა, მერე ცხვირსახოცი ამოიღო და შუბლზე გადასვა.

მე ყოველივე იმის მოძრაობას თვალს ვატყენებდი.

როდესაც ჩვენს გამოიხედა და ლიზას მოჰკრა თვალი, ღიმილით წამოვიდა იმისაკენ.

გავიხაბე, სუნთქვა შემეკრა. ილიამ გადმოხედა და იკითხა:

— ვისია?

ლიზამ დამასახელა და გამეცა, რომ მის დანახვას ვიყავი დანატრული. საშინლად შემრცხვა. თვალები დავხარე. ილიამ თავისი მძიმე ხელი მხარზე დამადო და აღერსიანად მკითხა:

2008

— ქართული ხომ კარგად იცი?

ვერაფერი ვერ ვუპასუხე. ნაკლებად ვიცოდი მაშინ ქართული.

ახლა კუბოსთან რომ ვიდექი და ვუტკეუროდი, მესმოდა მისი დარბაისლური კილო და ვგრძნობდი ჩემს მხარზე მისი ფაფუკი ხელის სიმძიმეს.

გული ამიჩუყდა და გულში ფიცი დავსდე, რომ ვისწავლი ქართულს, იმ ქართულს, რომელსაც ილიამ მთელი თავისი სიცოცხლე შესწირა.

მერე გვირგვინების წარწერების კითხვა დავიწყე.

„არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს!“ — ეწერა რამდენიმე გვირგვინს.

გვიან დაებრუნდი სიონიდან. ცხრის ნახევარი იყო, როცა ვისადილეთ.

მაშათი სკოლების 8

სკოლაში არ წავსულვარ. სიონში ჩავედი წირვაზე. შუა წირვის დროს შემოიტანეს ჩემს მიერ შეკვეთილი გვირგვინი და ჩამოჰყენენ ტაძარში

ჩვენი სკოლის წარმომადგენლნი, სულ 8 სული იყო.

პანაშვილის შემდეგ სიტყვები წარმოთქვეს. პანიშვიდი სამ საათზე დასრულდა. ხალხი იმდენი იყო, რომ გადაწყვიტეს დაკრძალვის დღეს მხოლოდ ბილეთებით შეეშვათ ხალხი ტაძარში.

ვკარავ სკოლების 9

ყოველი ქართველისთვის ამ დაუვიწყარ დღეს დანიშნული იყო პოეტ ილია ჭავჭავაძის დაკრძალვა. დილაადრიაანდ მამას ჩავუყვით ტაძარში. მერე არავინ არ შეგვიშვებდა. გარდა ხელმძღვანელებისა და

დარაჯებისა, სიონში არავინ არ იყო. თანდათან იკრებებოდნენ. მოვიდნენ კირისუფალნი, თერთმეტ საათზე იყო დანიშნული წირვა. ძალიან მოვიქანცე ფეხზე დგომით, ცხელია. ჰაერი არ გვყოფნიდა. კარი დახურული იყო, კართან პოლიციელი იდგა. ოთხი გუნდი გალობდა. გვირგვინების შემოტანა გრძელდებოდა. უკვე ადგილი აღარ იყო. ანდერძის აგების შემდეგ, როგორც იყო, თავი დავაღწიე და გარეთ გამოვედი. მე და ჩემმა ამხანაგმა მოვნახეთ უკვე გარეთ გამოტანილი ჩვენი სკოლის გვირგვინი და პროცესიაში დავიკავეთ ადგილი. სამასზე მეტი გვირგვინი გამწკრივდა. ზოგიერთი ისეთი ღიდი და მძიმე იყო, რომ სამ-ოთხ მოწაფეს ეჭირა,

პროცესიის თავი შუა ბაზარზე იყო, ხოლო ხალხი ჯერ ტაძრიდან არ გამოსულიყო. სასახლის ქუჩაზე, ყოფილი ქართული თეატრის შესასვლელთან სკამზე იჯდა აკაკი წერეთელი, ძლიერ შეწუხებული და აღელვებული სახე ჰქონდა.

როგორ მინდოდა იმისი სიტყვის მოსმენა, მაგრამ ჩვენ გვაიძულეს წინ წავსულიყავით. ჩვენ გვირგვინებით სამხედრო ტაძარს გავსცილდით, და ცხედრის კუბო ჯერ არ მოჩანდა.

ჭავჭავაძის ქუჩით მამა დავითის ეკლესიის გალავანში შევედით. გვირგვინები და ყვავილები ჩამოგვართვეს. ჩვენ, მოწაფენი, ხალხში გავფერიეთ. ვერ მოტრიალდებოდი, იმდენი ხალხი იყო უკვე ასული ეკლესიის გალავანში.

ბევრი სიტყვა ითქვა, მაგრამ მოსმენა შეუძლებელი იყო, ვინაიდან ხალხი ბევრი იყო.

ჩიტის ბუდა

ბე შრიალეგს და ირხევა
აკენივით ნელა,
დგას გაშლილი მუდამ ასე
გზის და ველის მკველიად,
საამოა ბალახებზე
ვაწოლილი ჩრდილი
და ფოთლებში მოტლურტლურ
ჩიტუნები დლით.

აქ მგზავრებიც ისვენებენ,
ააბებენ კუნთებს,
მაგრამ ტოტზე ვერვინ ამჩნევს
ტოტისფერა ბუდეს.

დარბის ლეო, არ ისვენებს.
დარბის ცელქი ბიჭო,
ხან ბლის ტოტზე მოექცევა,
ხან პეპულებს იჭერს,
ჯოხსაც მარდად მოახტება,
—აცე, ვირო, აცე!
შემოირბენს მთელ უბანს და
აიყოლებს ანცებს.

ბე შრიალეგს და ირწევა
აკენივით ნელა,
ლუოც ისევ დაჯირითობს,
გაპრილია ველად...
მოიარა ტყე-მინდორი
მან ტოლებთან ერთად,
ამ სერს ვალმა ჩირგვენარებში
ბევრი „ბრძოლა“ შეხვდა.

ჩიტის ბუდე ვერ იპოვა,
მოუბშირა სუნთქვის,
გზაში ხეებს არ ტოვებდა,
მოიარა სულ მთლად.

ბოლოს ჯერი ბუდა ამ ხესაც,
ლეო მალდა უტევს...
ძირს ყვირილით გადმოსძახებს:
—ენახე ჩიტის ბუდე!

ჩიტის ბუდე, ოთხი ბარტყი,
ჯერ პატარა ისევ...
პირს აღებენ საქმლისათვის,
იგრძელებენ კისრებს...
ლემო ყველა უბნისკენ
გააქანა მყისვე.

გადმოეშვა ხიდან ძირს და
თან ბარტყებიც მიჰყავს,
ლემო ყური არ ათხოვა
დედაჩიტის რისხვას.

რით იხაროს მშობლის გულმა —
დარჩათ ბუდე ოხრად!

გაბანეს თავის ბარტყებს
ცივილი და ოხვრა.
შწარე ხვედრით გულმოკლულნი
დაფრინავენ ველად...

ეს რა დილა გაუთენდათ
მათ სიცოცხლის მწველიად!
რა ჰქნან, შვილებს რით იხსიან,
რომ არ ძალუძთ შველა?!
ლეო ფიქრობს ამ საქციელს
მოუწონებს დედა.

მაგრამ დედა შვილის აღერს
წარბშეკრული შეხვდა...

და ილომაც, უფროსმა ძმამ,
შეუტია ფიცხლავ,
ლეო ქებას მოელოდა,
შერჩა მხოლოდ კიცხვა.
მოთწყინა, მოიღრუბლა;
არ უტინის სახე,

თანაც ფიქრობს: „ჩიტის ბუდეს
მე ხელს აღარ ვახლებ...“

საღამოვამს, როცა ირველიც
ქროდა სიო ნელი,
ჩამავალ მზეს დავერცხლა
მინდორი და ველი.

დავერცხლა ხის ფოთლები
შვის სხივების კრიალს,
და ბარტყებიც შეხზაროდნენ
დედაჩიტის ფრთხილს.

ასია ისევ საამურად
ქლურტულებდა ყველა,
ბე — შრიალა აბრე მუმი —
ირწეოდა ნელა.

ლეო სახლში ბრუნდებოდა,
უტინოდა სახე,
თან ფიქრობდა: „ჩიტის ბუდეს
მე ხელს აღარ ვახლებ.“

ქარველი წერტილი

საწერ მაგიდასთან მიმჯდარ წუკრის დედა შორიდან ადევნებს თვალყურს. სახეზე სიამოვნების ღიმილი უკრთის, წუკრის მელნით გათხუპნულ თითებს რომ უყურებს.

წუკრი დიდ გაჭირვებაშია, ადვილი საქმე ხომ არ არის, მამას წერილს უგზავნის, პირველ წერილს.

თითები მთლად ამოთხვრია, შუბლზედაც კი აჩნია აქა-იქ მელნის მქრალი ლაქები.

აი წუკრიმ დაწერა ორი სიტყვა — „ძვირფასო მამა“. ფურცელი ხელში აიღო, შორს დაიჭირა, კმაყოფილმა დაუწყო ცქერა ბატის ნაფხურებივით თეთრ ქალღღებ მიმობნეულ შავ ლაქებს.

- დედი, აი ნახე, რა მშვენიერად დავწერე!
- კარგია, შვილო, მშვენიერია.

— ახლა დავწერ: „მე უკვე სკოლაში დავდივარ, დედამ პორტფელი მიყიდა“. წუკრიმ კვლავ განაგრძო წერა. — „მამიკო, ძიამ მშვენიერი ლექვი მომიყვანა. შენთვის ვზრდი. საზღვარს გაფრთხილება უნდა. მტერი არ შემოგვეპაროს. ჩემი „მედგარი“ დავგზავნებ. ჩვენ ძალღს „მედგარი“ დავარქვით. იცი, როგორი ღონიერია, ყველას აჯობებს, რაც მანდ ძაღლებია. თქვენ რომ დიდი ჯგუჯი გყავდათ, იმის მაგიერ იქნება. კიდევ, მამილო, რა გახაროთ: ჩემი სურათი გაზეთში იქნება. დღეს მე და მედგარი ერთად გადაგვიღეს, მეც სიტყვა მივეცი, რომ საუკეთესო საზღვრის ძაღლს ვავზრდი. მოგიკითხა დედამ, ჩემმა ამხანაგებმა, მედგარმა და შავმა ციკომ.

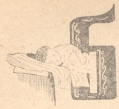
გაკონი ძალიან, ძალიან ბევრს, — იცი, რამდენს? რამდენი ესკიმოც იყო ამ ზაფხულზე ტფილისში. ხომ ბევრი იქნება?“

წუკრიმ დაამთავრა წერილის წერა. რაც შეეძლო კობხად გამოიყვანა თავისი სახელი და შვებით ამოისუნთქა.

- დედიკო, დაუგდე ყური, წაგიკითხო.
- მშვენიერია, მამას გაეხარდება.
- დედიკო, კონვერტი მომეცი. ახლავე უნდა წამყვე ფოსტაში.
- მეც დავწერ, შვილო.
- არა, არა, შენ სხვა კონვერტში ჩადე, ნახე, როგორ გაუკვირდეს მამას.

ფუსფუსებს განარებული წუკრი. მელნით გასვრილი თითებით კონვერტიც კი დაალაქავა.

მაგრამ მაინც კმაყოფილია ბატარა წუკრი, შორიდან გრძნობს, როგორ გაახარებს მამას თავისი ბიჭიკოს პირველი წერილი.

უკრის მამა მოულოდნელად ეწვია.
არ ელოდნენ.

საზღვარზე კარგი და ფრთხილი მუშაობისათვის ჯილ-
დოდ ორი კვირის შევებულება მისცეს.

გიკვიროთ, განა?

ნუკრის არ ვაკვირებია. იცის ნუკრიმ, რომ მამა ღონიერია, მარჯვეა.

რამდენი საინტერესო ამბავი უამბო მამამ!

უხარია ნუკრის, უხარია, რომ მისი მამა ყველას მამას არ გავს, მისი მამა
ხომ ყველაზე ღონიერია?

მამ, რომ ღონიერი არ იყოს, რათ გაგზავნიდნენ საზღვარზე?

ამ ფიქრებით კმაყოფილი ნუკრი მარტო არსად არ უშვებს მამას. მაგრად
ჩაჰკიდებს ხელს, ცდილობს ნაბიჯში არ ჩამორჩეს, მასავით იაროს.

აი გუშინ საღამოთი კინოში მიდიოდნენ. ტრამვაიში ქალებმა ერთმანეთს
გაღულაპარაკეს: ის ბავშვი როგორ გავს მამასო.

სიხარულით აივსო ნუკრი: მამ, ისიც მამასავით ღონიერი იქნება, ისიც საზ-
ღვარზე წავა.

სწრაფად გაიარა ორმა კვირამ.

ხელ მამა საზღვრისაკენ მიდის.

გული სწყდება ნუკრის, არ უნდა მამის მოცილება.

ნეტა დიდი იყოს, წაჰყვება. ამ ფიქრებში ჩაეძინა ნუკრის, მშვენიერ სიზმარს
ხელავს:

აი ნუკრი უკვე დიდია, საზღვარს ზევრავს. ხედავს მტერი მოდის. ისინი
ბევრნი არიან, ნუკრი კი მარტოა.

მინც იბრძვის, სძლია კიდევ. მაგრამ ერთი გაექცა.

— შედგარო, არ გაუშვა, არ გაუშვა! — ყვირის ძილში ნუკრი.

— რა იყო, შეილო? რა მოგივიდა? — ჩაესმის ნუკრის დედ-მამის ხმა.

ნუკრიმ თვალები მოიფშენიბა, გული ეტკინა, რომ მისი გამირობის ამბა-
ვი მხოლოდ სიზმარი იყო.

— ადექ, შეილო! მამას მატარებელზე არ დაავციანდეს.

ნუკრი ცალ ხელში თაიგულით და ცალ ხელში შედგარის ბაწრით მკვირ-
ცხლად ჩახტა მანქანაში.

მანქანა მოასფალტებულ ქუჩაზე რბილად წასრიალდა სადგურისაკენ.

— მაგილო, კიდევ ერთი, კიდევ ერთი უნდა გაკოცო. იმდენი უნდა გაკოც-
ნო, რომ მეორედ ჩამოსვლამდის გეყოს.

მამაც სიცილით იკრავს გულში ნუკრის, კოცნითვე უბასუხებს შეილის
აღერსს,

— კარგი, შეილო, მატარებელი წავა, ჩასვლას ვეღარ მოვასწრებთ.

ნუკრი თავის შედგარსაც გადაეხვია.

შედგარი მიხვდა, რომ სცილდებოდა თავის პატარა გამზრდელს.

ჩაჯდა.

ქკვიანი თვალები ნუკრის მიაპყრო. მის კუდს რონოდის იატაკზე გაუდიო-
და რაკუნნი.

— მამას გაუფრთხილდი, არ მოსცილდე, მტერი არ მოგეპაროს, — ჩასჩურჩულებდა ნუკრი მედგარს.

მედგარიც, თითქოს ესმისო, კმაყოფილი განაგრძობდა კულის ქნევას. დაიძრა მატარებელი.

ნუკრიმ ღიმილით ახედა რონოდის ფანჯარაზე გადმომდგარ მამას. ხელი დაუქნია, შესძახა:

— მამა, მტერს გაუფრთხილდი! სანამ მე მოვიდოდე, მედგარი დაგეხმარება. ბაქანზე მყოფთ ღიმილი მოჰგვარა ნუკრის სიტყვებმა.

მამასაც გაეცინა, ხელით კოცნა გაუგზავნა თავის პატარას.

დიღხანს, დიღხანს გასცქეროდა მიმავალ მატარებელს ნუკრი.

ის ოცნებობდა იმ დღეზე, როცა თვითონაც წავიღოდა სახლვარზე.

სიმონ ქვარიანი

ტარბი

რიალა, ფირუზოვანი ცა. ხასხასა [მზე] აფრქვევს მიდამოს ოქროვან სხივებს. სიფლეს ზურმუხტის ფართო არშიად მოვლენია ამწვანებული ყანები, ბაღები, ზვრები და ბაღჩა-ბოსტნები. ნიაზე ბიბინებს ბურის და ქერის თავთავები, ხილით დამძიმებულია ხის ტოტები. ყველგან ბუნების სიუხვეა და ბარაქა. მუშის გული ხარობს, როს უცქერის ამ მშვენიერ სურათს: იქვე მთის ფერდობზე შეფენილია ცხვარი და ძროხა, ძოვენ ნოყიერ ბალახს. ქალები ფუსფუსებენ ბანების წინ, ბავშვები თამაშობენ მზეზე, გლეხები რწყავენ ნათესებს...

ამ დროს იქ, შორს, აღმოსავლეთით გამოჩნდა ცაზე რაღაც ღრუბლის მსგავსი შავი წერტილი. იგი მოკურავს პაერში და იზრდება, მოდის ამწვანებული სოფლებისაკენ.

— კალია! კალია მოფრინავს! დაეილუპეთ! მოსპობს ჩვენს ყანებს, ზვრებსა და ბაღჩა-ბოსტნებს! — წამოიყვირეს გამწარებით გლეხებმა.

ამ სურათმა შიშის ზარი დასცა სოფლებს. შეიქნა განგაში, ხმაური, გამოცვიდნენ გარეთ დიდი და პატარა, აღიჭურვენ კეტებით და სარებით, შექმნეს ყვირილი კალიას დასაფრთხობად, ბავშვებმა აახმურეს ტაშტები. შავი ღრუბელი კი ახლოვდება, იმლება ფართოდ, აბნელებს მზეს, გარკვევით ისმის უამრავი კალიის ფრთების შრიალი...

ხალხი კი დარბის, ყვირის, ღრიალებს, იქნევს კეტებს და სარებს... სურს დააფრთხოს კალია.

სურთ აბრუნებინონ პირი უთეს, უვარგის ადგილებისკენ, დამშეული კალთა
 კი ლალად მოფრინავს ყანებისაკენ და ბოსტან-ზვარ-ბაღებისაკენ... ამა, კიდევ
 რამდენიმე წუთი, და მიღწევს სასურველ ალაგს, დაეშვება და ერთ საათში
 მოსპობს ყველაფერს, შექამს, გაანადგურებს, ხრიოკად აქცევს მთელ მიდამოს,
 დამშვეს და დაღუპავს ხალხს...

გამწარებული გლეხები უმწეოდ იქნევენ კეტებს, ბავშვები ახმაურებენ ტაშ-
 ტებს, ქალები კი ტირიან ცხარე ცრემლებით, წინასწარ გლოვენ თავიანთ უბე-
 დურებას.

მაგრამ ეს რაღაა, რომ წამოუქროლა კალიას გუნდ-გუნდად ნათესებისა და
 ბალ-ვენახების მხრიდან, გაუმართა ცხარე ბრძოლა? ებრძვის კალიას ფრთებით,
 ნისკარტით, ბრქუალებით, ხოცავს და ყრის დაბლა... ათასეული ჩიტი, შოშის
 მსგავსი ფრინველი, მამაცად უტევს ფრთოსან მწერს, ჰკლავს უზოგველად და
 თანაც ცდილობს მოაშოროს ნათესებს.

— ტარბი! ჩვენი მხსნელი... კალიას მტერი! — წამოძახეს ერთხმად გლე-
 ხებმა, ქალებმა და ბავშვებმა. — გადავრჩით! აწი არაფერი გვიჭირს! გადავრჩით...
 უსაზღვრო სიხარულმა შეიპყრო ყველანი.

ტარბი კი, ეს ადამიანის მოკეთე, გააფრთხილებით ებრძოდა კალიას, ქლექტდა
 ათასობით და ყრიდა ძირს, ფოჩხებით და ცოცხებით შეიარაღებული ხალხი
 ხვეტდა დაქრილ-დახოცილ კალიას, ყრიდა, მარხავდა ხელდახელ გათხრილ
 ორმოვებში.

ბრძოლით დაღლილი ტარბნი ნაწილ-ნაწილად გამოდიოდნენ კალიას ღრუბ-
 ლებიდან, მიფრინავდნენ იქვე მდინარის პირას, სვამდნენ წყალს, იბანდნენ ტანს,
 ოდნავ ისვენებდნენ და ახალი ძალ-ღონით ისევ უბრუნდებოდნენ კალიას საომ-
 რად და საქლექტად...

განახევრდა კალია, გამესამედდა, გამეოთხედდა. ტარბნი კი არ ეშვებოდ-
 ნენ, სანამ მთლიანად არ მოსპეს. დახოცეს კალია, გაუღიტეს და მხიარული ჟი-
 ვილით გაეშურნენ მდინარისაკენ გასაგრილებლად, ტანის საბანად და დასასვენ-
 ებლად. მათ გაჰყვა ხალხის სიხარული და უზომო მადლობით აღსასყე გრძობა...

საგმო მინახვილი

ტურიკო და ციალა

დღღია გული და ალერსი,
 თვალყუყუნა ციალა,
 პეპლებს დასდევს მინდვრად, მზეში,
 ამაყი და ცქრიალა.

გურამს სთხოვა დახმარება,
 რადგან უნდათ ზიარად,
 ორივე ერთად ტრიალებდნენ,
 აღარ ახსოვთ ბზრიალა.

სკოლა აწყობს გერბარიუმს,
 უნდათ მწერთა გალია,
 ციალას აქვს დავალება,
 რადგან მეტად მალია;

მწერებს როცა დაიკერენ,
 შემდეგ აღარ სცალიათ,
 გაკვეთილებს კითხულობენ,
 კლასში მიუხარიათ.

მეურაღი მჭრელები

ინარულით ფეხზე არ დგას ზურიკო: მამამ უთხრა ხვალ სანადიროდ მივდივარ და შენც წაგიყვანო.

აიღებს ზურიკო თოფს და დაუმიზნებს კედელზე დაკიდებულ კაკბის ფიტულს.

- ბუჰ! - წამოიძახებს, მერე დაუშვებს თოფს და ამაყად ამბობს:
- მოხვდა!

აი, ახლა ხოხბის ფიტულს მიუმიზნა.

- ბუჰ!

მაგრამ ამ დროს მოისმა ცაგოს კისკისი.

- ბიჭო, ბუჰ! ერთიც პიაინინოს ესროლე, იქნებ მოკლა! - და კვლავ გადაიკისკისა.

ცაგო სამი წლით უფროსია ზურიკოზე, ცელქი გოგონაა, ზურიკოს გამოჯავრება უყვარს. ფრიადოსანია, ბეჯითი, მაგრამ მშვიშარაა. როცა დაბნელდება, ზურიკოს ემუდარება ხოლმე, გამოძყევით, - თუ ბნელ დერეფანში მოუხდება გასვლა.

- მე მამას სანადიროდ მიეყვარ! - მიაძახა მოკისკისე დას აღფრთოვანებულია ზურიკომ. - ჩემი გეკო მიმაქვს, მტრედები უნდა დავხოცო!

- ბიჭო, სულ არ გაეღიჯო, ცოტა დატოვე, რომ სხვებმაც ინადირონ, - ეშმაკური ღიმილით ეუბნება ცაგო.

- დაიკარგე იქით, მშვიშარა! - შეუბღვირა ზურიკომ.

- აბა, მალე, მალე, ავტომობილმა არ გავასწროს, - ეუბნება მამა ზურიკოს, რომელიც ციბრუტივით ტრიალებს.

პალმა ყფეს, იცის, რომ სანადიროდ მიდიან, და სიხარულით ერთ ადგილას ვეღარ ჩერდება

- ბიჭო, მათარა გადაიკიდე, წყლით იქ ავაესებო.

მამამ რაღაც მოზრდილი კოლოფი ჩადო სანადირო ჩანთაში.

- რა არის ამ კოლოფში? - დაინტერესდა ზურიკო, მაგრამ მამამ უთხრა მერე გაიგებო...

ამაყად მიაბიჯებს ზურიკო, პალმა მიჰყავს, თოფი გადაუკიდია.

- მამა, რა ჰქვია იმ ადგილს, სადაც მივდივართ?

- არახლო. ტფილისიდან 44 კილომეტრია. ლამაზი გზაა. იქ ძველი ციხეა, სადაც მტრედები იცის, ცოტა მოშორებით კი კაკაბია ბლომად. კურდღელიც იცის, ასე რომ კარგად ვინადირებთ.

...სამი საათის შემდეგ ავტომობილი უკვე უახლოვდებოდა არახლოს, გზაში ზურიკო ათასგვარ კითხვას აძლევდა მამას, აღტაცებული იყო, როდესაც ბის მომხიბლავი სურათები გადაეშლებოდა თვალწინ.

— აი ის ციხე, მე რომ გეუბნებოდი.

— მტრედები აქ არიან? — ჰკითხა ზურიკომ და წარმოიდგინა, როგორ დაუმინებს მტრედებს, „ბუჰ“ — და მტრედი ჩამოვარდება.

ავტომობილი ციხის მახლობლად გაჩერდა. ჩამოვიდნენ და ციხეს მიაშურეს. ერთერთი კოშკიდან რამდენიმე მტრედი წამოფრინდა. მამამ ესროლა და ერთი ჩამოაგდო, პალმა გავარდა და უცებ მოარბენინა მკვდარი ფრინველი.

— დედა, რა ლამაზია! სულ შინაურს არა ჰგავს! მამა, იქნებ შინაურია?

— არა, გარეულია, მაგრამ განსხვავება მართლაც არავითარი არ არის გარეულ და შინაურ მტრედებს შორის. შენ ძირს დამიცადე, მე ახლავე მოვალ, — უთხრა მამამ, გახსნა ჩანთა, ამოიღო ის კოლოფი, რომელიც აინტერესებდა ზურიკოს, და ციხეზე ავიდა. ის თავზე მოექცა იმ კოშკს, საიდანაც მტრედები აფრინდნენ, მერე დაიხარა და კოლოფი გახსნა...

— ნეტავ რა არის იმ კოლოფში? რათ ავიდა მამა იმ კოშკზე? — ფიქრობდა დაინტერესებული ზურიკო.

მამა ცოტა ხნის შემდეგ ჩამოვიდა და თქვა:

— ზურიკო, წამოდი, ახლა კაქბებზე ვინადიროთ, აქვე ახლოსაა, მერე კი აქ მოვბრუნდეთ და მტრედებს ჩაუჯექი.

— კარგი, კარგი! — ამბობს სიხარულით აღტაცებული ბავშვი და ყოჩაღად მისდევს მამას მხარდამხარ.

პალმა წინ მიდის შორიახლოს, ყნოსავს ყოველ ბუჩქს, ყოველ ადგილს. უცებ შეჩერდა, გაინაზა, კული გაუშეშდა, წინა თათი ასწია.

მამამ თოფი მოიმარჯვა... ზურიკოს მწარედ უცემს გული.

— ჰილ! — უბრძანა მამამ ძაღლს, პალმა გადახტა, და ოციოდე კაქაბი ფრთხილთი აფრინდა.

— ბუჰ, ბუჰ!

აი, ერთი კაქაბი დაეშვა, დავარდა და გარბის, გარბის ისე, თითქოს კარგი ცხენიაო. პალმა დაედევნა, ზურიკომ დააგდო თოფი და ისიც მისდევს... აი, პალმა წამოეწია, სტაცა პირი და მოარბენინებს.

— ვაშა, ვაშა! — ყვირის გახარებული ზურიკო და ხელში ატრიალებს ჰრელ კაქაბს, რომელსაც ფრთა აქვს მოტეხილი. მამამ კიდევ მოჰკლა სამი კაქაბი და მერე მტრედებს მიაშურეს.

აი, გამოჩნდა ციხე, აი ის კოშკი, მამა რომ ავიდა...

— მამა, მამა! შეხედე, მტრედები, მტრედები! — წამოიძახა ზურიკომ, როდესაც მიუახლოვდნენ.

შენ წინ წადი, ახლოს მიდი და კარგად გამოუმიხნე. არ აჩქარდე, — უთხრა მამამ ღიმილით.

ეპარება ზურიკო, ეპარება...

— წწწწ, — გავარდა გეკო...

ეს რა ამბავია? მტრედები არ აფრინდნენ! სასწრაფოდ ჩაღო ზურიკომ ახალი ვაზნა და კიდევ ესროლა, მაგრამ მტრედები არც ახლა აფრინდნენ.

— ნუთუ ყველა მოვკალი? გეკოთი? გეკოში ხომ მხოლოდ ერთი ტყვიაა! რაშია საქმე? — უკვირს ზურიკოს.

ამასობაში მამაც მოვიდა გაღიმებული.

— მოიცა ზურიკო, მე ავალ და ძირს ჩამოვყრი მტრედებს.

ავიდა მამა... იქ ათიოდე მტრედი იყო. ზურას ერთი მტრედი მოკვლა. მაგრამ დანარჩენები? მამამ მოკლული მტრედი ზურიკოს ჩამოუგდო, დანარჩენებს დახვია ხელი და წამოიღო.

ზურიკო გაოცებულია: გვეოს ორი გასროლით ამდენი მტრედის მოკვლა როგორ შეიძლება? ან რატომ არ აფრინდნენ პირველი გასროლის შემდეგ? თან უხარია, რომ მტრედები დახოცა, თან შიში იპყრობს — აქ რალაცა ეშმაკობააო.

მამამ ზურიკოს წინ დაუყარა მტრედები. ისინი ცოცხლები იყვნენ, მაგრამ თავს ვერ იჭერდნენ, თითქოს ძალიან ეძინებათო, ისე ეყარნენ.

- მამა... ეს რა ამბავია?
- მამამ გადაიხარხარა.
- ბიჭო, ესენი მთვრალეები არიან.
- ვინაა მთვრალეები? — გადაიკისკისა ზურიკომ.
- აი ეს მტრედები. მე დავათვრე. შენ რომ კოლოფი გაინტერესებდა, იმაში ხორბალი იყო. ის ხორბალი სამი დღელამე სპირტში მქონდა დამბალი, სპირტით გააფლენათა. ამ მტრედებმა აკენკეს და დათვრნენ...

ალტაცებულმა ზურიკომ თავისი მოკლული მტრედი ქამარზე დაიკიდა, დანარჩენები კი ჩანთაში ჩაყარა და თან სიცილით გაიძახოდა:

— აი თქვე ლოთებო, თქვენა!

აღ. სულავე

რაფიელ ერისთავი

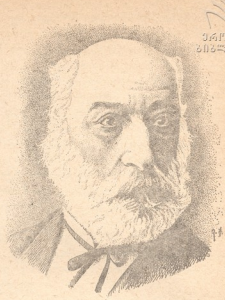

ართველი ხალხის უსაყვარლესი პოეტების სიაში საპატიო ადგილი უჭირავს რაფიელ ერისთავს. იგი ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა მეცხრამეტე საუკუნის სამოციან წლებში.

რ. ერისთავი დაიბადა 1824 წ. ს. ქისტაურში. ბავშვობა სოფელში გაატარა. სწავლობდა ჯერ შუამთის მონასტერში და შემდეგ ტფილისის კეთილშობილთა სასწავლებელში.

რ. ერისთავი იყო დიდი პოეტი, წერდა ლექსებს, მოთხრობებს, დრამებს, რაშიაც გამოხატავდა თავისი დროის ცხოვრების სინამდვილეს, მაგრამ, რაც მთავარია, რ. ერისთავი მოწინავე აზრების მატარებელი პოეტი იყო.

რ. ერისთავი ცნობილია განსაკუთრებით თავისი გლეხური ლექსებით, სადაც გამოთქმულია ქართველი გლეხობის ქირ-ვარამი, გაქირვება, სულისკვეთება. გლეხობის გაქირვებული ცხოვრების გარდა, რ. ერისთავი თავისი ლექსებით გამოხატავდა სამშობლოსადმი სიყვარულის გრძობას, მისი განთავისუფლების სურვილს. იმ დროში, როცა რ. ერისთავი ცხოვრობდა, იდეენებოდა ქართული ენა, ზენევეულება, ხალხს წართმეული ჰქონდა თავისუფალი ცხოვრების უფლებები.

რაფელ ერისთავი

ეს ჩავევა განსაკუთრებით მძიმედ აწვევბოდა გლეხობას, რომელსაც სისხლს სწოედნენ ვაჭარი, ჩარჩი, მოხელე, თავადი.

აი სწორედ გლეხობის ეს გაქირვებული, დაბეჩავებული ცხოვრება გამოხატა თავის ლექსებში რ. ერისთავმა, რისთვისაც ხალხში დიდი სიყვარული დაიმსახურა. იგი იყო ნამდვილი სახალხო პოეტი. იშვიათია ისეთი ქართველი, რომელსაც არ ესწავლოს რ. ერისთავის ლექსები. ვინ არ იცის მისი ლექსები: „ტეტის მოთქმა“, „ბერუას ჩივილი“, „თინიას მამითაღი“, „ღამის მეგრე“, „ბერუას ჩაფიქრება“, „თანდილას დარდი“, „გუთანი“ „აღზვევანს წასვლა“, „ქოროლი“ და სხვ.

„ყველა მე ჩამომეკიდა, — ჩივის გლეხი ბერუა, — მამასახლისი, გზირია... როგორ არა ვთქვა, ბეჩავემა, მე ჩემი ვასაქირია“. მწარედ მოთქვამს ტეტიაც — სეტყვამ ყანა გაუოხრა, არც იცის, რით გამოკეგბოს ცოლშვილი. ჩაფიქრებულა ბერუაც — უკვირს, ეს სადაური განაჩენია: მიწა სხვისია, შრომა კი მარტო მისი! ეს შავი მიწა მინც საყიდელი რომ არა ჰქონოდა, ბერუას სამარემდის არაფერი დააღონებდა. თანდილა დანაღვლიანდა, მოუკედა ხარი გიშვრა, რალათი მოხნას მიწა, რით არჩინოს ცოლშვილი?

ვინ მოთვლის, გლეხების რამდენი ასეთი მწარე ფიქრი და გაქირვებული ცხოვრების სურათებია ვადაშლილი რ. ერისთავის გლეხურ ლექსებში! რ. ერისთავი ღრმად ჩასწვდა გლეხობას გულში, ჩაიხედა მის გაქირვებულ ცხოვრებაში. ამ მხრივ მან პირველმა ასახა გლეხობის ღუხკირი ცხოვრების პირობები. გარდა ამისა რ. ერისთავმა შემოიტანა უბრალო, მაგრამ სასიამოვნო ხალხური ენა ქართულ პოეზიაში. ესეც, რასაკვირველია, დიდი დამსახურებაა.

რ. ერისთავს აქვს განსაკუთრებით ბავშვებისათვის დაწერილი მრავალი შენანიშნავი ლექსი. მრავალი თაობა აღზრდილა რ. ერისთავის ამ საბავშვო ლექსებზე. იშვიათია ისეთი ბავშვი რომელმაც ზეპირად არ იცოდეს რ. ერისთავის ლექსები: „ბიჭო, პური შემოსულა, ღელავს, ბზინავს ოქროს ფერად“ და სხვა („პურის მოსავალი“), „წამოდექით, ყმაწვილებო, ტახთ ჩაიცივით საქაროზე, აბა, თავი მოიყარეთ სწავლისათვის თავის დროზე! რა ხანია მამლაყინწამ იყიღლა და

გათენა. მერცხალმაც-კი იქიკვიკა, არ დააცხრო ტკბილი ენა“, და სხვ. („მიბა-
ტიყება სასწავლებელში“). „სწავლობს გიგლა ტიტინა, მზემ შემოუტყვრიტინა: გიგლა, გეყოფა სწავლა, ახლა კარგია გავლა...“ („ჯერ შრომა, მერე ხტომა“).
რ. ერისთავს ეხერხებოდა ბავშვებისათვის სააზური და ტკბილი ენით წერა, ამას-
თანავე მან შესანიშნავად იცოდა ბავშვების ხასიათი, მათი თამაშობანი, ბუნების
სიყვარული. რ. ერისთავს ძალზე უყვარდა ბუნება და ბუნების ლამაზი სურათე-
ბის დახატვა, ბუნების წიაღში ბავშვების ჩვენება.

ამ მხრივ შესანიშნავია მისი ლექსი „ზამთარი“, სადაც გადაშლილია ბავ-
შვობის დროის მშვენიერი მოგონებები:

„მასხოვს, როცა ბაღლი ვიყავ,
მიხაროდა თოვლის მოსვლა,
თოვლის გუნდის გაკეთება,
სროლა, თოვლში გორვა, მისერა.“

რ. ერისთავს აქვს შესანიშნავი ლექსები, სადაც ბუნების სურათები ცოცხ-
ლად და წარმტაცადაა გადმოცემული. ეს ლექსებია: „გაზაფხული“, „ზაფხული“,
„რთველი“, „ყანა“, „ჩანჩქერი“, „წისკელი“, „გოღვა“, „სითბო“, და სხვ. აი
ლექსი „მერცხალი“, რა მშვენიერადაა გადმოცემული მერცხლის მოდრენა და
მისი სიხარული.

„ეს რა ჩიტი მოდრენილა, — ვიცნობ, ვიცნობ მაგ შავთვალას,
საიდგან და სადაური, ზამთარშია ინდაური,
თეთრგულა და ყელწითელა, ახლა სტუმრად ჩვენ გვეწვია,
შავზურგა და უცნაური. ზაფხულშია აქაური.“
აი ლექსი „ყანა“, რა ლამაზადაა აღწერილი ყანის სიტურფე:

„ყანავ, შენ ჩემო ყანაო,
ნამი გიამა ვანაო!
გიხდება ოქროს ქოჩორი,
რამ შეგქმნა მაგისთანაო!
ყანავ, შენ ჩემო ყანაო,
ტურფავ და ლერწამტანაო“ და სხვ.

აი ლექსი „წისკელი“, რა მშვენიერადაა აღწერილი ღარში წყლის შხუილი
და წისკელის მუშაობა.

„წყალი მოშხუის ღარშია, წისკელი მოქუხს, დოღობი
გამალეებული შრიალვებს, ბრუნავს და ბრუნავს მალადა,
ქაფი ღულს, წინწკლავს, ბორბალი ვარკლი ზანზარებს, ხორბალი
კიბრუტივითა ტრიალვებს. კრიკაში მოცურს წყანარადა“ და სხვ.

ბევრი ასეთი შესანიშნავი ლექსი აქვს რ. ერისთავს. მასვე ეკუთვნის გამო-
ჩენილი რუსი პოეტის კრილოვის იგავარაკების თარგმანი. ეს თარგმანებია: „მგელი
და მელა“, „ყვავი და მელა“, „ღორი“, „ვირი და ბულბული“, „მელა და ყურ-
ძენი“, „პრიკინა და ქიანქველა“ და სხვ.

1896 წელს ქართველმა ხალხმა იდღესასწაულა რ. ერისთავის 50 წ. მოღვა-
წეობის იუბილე. ამ იუბილეს დროს ჩვენი ქვეყნის საყვარელი ბელადი დიდი
სტალინი 14 წლის მოწაფე იყო, იგი მაშინ კითხულობდა და სწავლობდა რ.
ერისთავის ლექსებს, მოსწონდა იგი და რ. ერისთავს კიდევ უძღვნა ლექსი. სა-
დაც რ. ერისთავი შემდეგი სიტყვებით დაახასიათა: „მოიპყე, წმინდა მსკოვანო,
რაც სიყრმით დაგითვისა“...

ნეკენცესი

დაბურულია და ნესტიანი ცხელი ქვეყნების ტყე. მიწიდან აღის სინესტის ოზონიერი და შიგ ტყეშივე ტრიალდება. ფოთოლმარაქიანი ხეები მას ზევით არ უშვებენ. ამ ტყეში მოჩანან ფოთოლგანიერი პალმები, მაღალი და ხის მავვარი გვიმრები, უზარმაზარყვავილიანი, გარეგნულად ლამაზი, მაგრამ ხშირად შხამიანი მცენარენი.

ყველა ეს საინტერესოა, ვინდა გაიგო მათი ცხოვრება.

მათ შორის არის ერთი თავისებური მწერიპერია მცენარე, რომელიც სხევისაგან პირველი შეხედვით არ განსხვავდება, მაგრამ აი დააკვირდი და ხედავ, რომ ფოთლის გარდა ღეროზე გრძელი ყუნწებით ჰკიდია კიდევ რაღაც პარკები, დიდი პარკები, ზოგში კიკა წყალი ჩავა. თავზე მას გრძელყუნწიანი სარქველი აქვს. ვერ გარკვეულხარ, რად უნდა მას ეს თავისებური ქოთნები?

საიდუმლოება მალე იხსნება: აი, ხედავ, რომ მობზუსი ბუზი, ან მსხვილი კრაზანა, ნახა რაღაც ყვავილი, დაჯდა და ამოსწოწა წვენი, ესამოვნა, თავბრუ დაეხვა სიტკობისაგან, აფრინდა და მხიარული ბზულით მიაშურა მეორეს, მე შენ ვეტყვი ძებნა დასჭირდება — აქ ხომ ბევრია ასეთი ფოთლიანი და წიწვიანი მცენარე... არ ისვენებს კრაზანა, ყველას ეტანება, ყველგან ცოტა რამ მაინც უნდა ამოიღოს. და აი მოფრინდა ამ უცნაურ ქოთანთანაც, ბზულით დაფრინავს გარშემო, ერთი-ორჯერ შემოუარა, ჩაფრინდა შიგ და გესმის ბუზის გაბრაზებული და გაბოროტებული ბზული და ბრძოლა.

— რა მოხდა?

რამ გაბოროტა აქამდე სიამით სავსე კრაზანა?

იტყვიან ქოთანში და რასა ხედავ: იბრძვის ბუზი და ზევით ვერ ამოდის, ეხეთქება აქეთ-იქით, იმტვრევს ფრთებს ამ ბრძოლაში, რაღაც არ უშვებს, რაღაც უშლის ხელს...

ახლალა ამჩნევ, რომ ამ ქოთანს შიგნით კედლები ჯაგარა ბეწვით აქვს მოსილი, რომელნიც ძირისკენ არიან დაშვებულნი. სწორედ ეს ძირს დახრილი ბეწვები უშლიან ხელს ბუზს, ზევით არ უშვებენ, ქოთნის ძირი კი რაღაც სითხითაა ამოვსებული. იბრძვის დიდხანს, თანდათან იღლება, ღონე ეცლება და პარკის ფსკერზე რომ ხსნარია, მასში ვარდება სასომიხილი, აქ იგი კვდება, იხრწება და იშლება.

ამ სითხეში გახრწილი და გახსნილი მწერი საზრდოდ ხმარდება მთელ მცენარეს, რადგან პარკში ისეთი საწოვრებია მოთავსებული, რომლებიც ამ ხსნარს კარგად ითვისებს.

ამგვარად ყოველდღიურად იღუპება მრავალი მწერი და პაწაწინა ცხოველი.

ნელიკოს ჩარჩხელაბი

ნახატები ავტორისავე

დადგა უხვი შემოდგომა,
მსუქანი და ჭრელი,
ზამთრისათვის ემზადება
პაწაწინა ნელი.

გაკეთა ჩურჩხელები
კოპწი და თხელი,
თხილ შინემსის გაყრისათვის
დაიჩხელიტა ხელი.

აჰა, კიდევ ამოავლო,
გადაკიდა ჯოხზე,
რომ ეხოში ჩურჩხელები
გამწრალიყო მხეხე.

მოღრუწუნდა დიდი ღორი
გამურული პირით,
ღორმუცელას და მსუნავსა
მოეფხახხა ცხვირი.

ჩიჩქნა მიწა სარის ძირში,
სულ გათელა ნარი,
და იმდენი ამოჩიქნა,
ამოთხარა სარი.

ამ დროს ნელი თამაშიდან
რომ დაბრუნდა უკან,
შეამჩნია ის მსუნავი
ღორი მოკლემკულა.

აკრიფა და შეასწორა,
სახლში შეიტანა,
გარეთ კიდევ რომ არაფერს
აღარ შეეკამა.

მოაჯირზე გადაკიდა
ღარჩენილი შეიდი
და შევიდა კვლავ ოთახში
დაღვრემილი, მშვიდი.

ლობს იქით ორი ცელქი
ჩუმად მოდიოდა,

პატარები, ცულლუტები —
მერიკო და ნოდარ.

შეამჩნიეს ჩურჩხელები,
მოუვიდათ ნერწყვი,
ნოდარმა თქვა: „მე ამ ამბავს
არავის არ ვეტყვი,

ოღონდაც კი ჩამოვიღო,
თუგინდ სამი ცალი,
და ავძვრები ამ ღობეზე,
კლდეც რომ იყოს სალი“.

მართლაც, აძვრა ის ღობეზე
დიდის ვაჭირვებით,
სამი ჩურჩხელა აიღო,
მიაწოდა მერის.

და მოკურცხლეს გამაღებით
ნოდარმა და მერიმ,
აივანზე გაშოვიდა
პაწაწინა ნელი.

დაითვალა ჩურჩხელები,
აკლდა სამი ცალი,
გაუკვირდა და ცრემლებით
ამოევსო თვალი.

შემდეგ სამზარეულოში
ორი ქვაბი დადო,
გადაკიდა გრძელს ჯოხზე
და იმათ შუა გადო.

შუალამეს საიდანღაც
თაგუნები გაჩნდნენ,
საკოდაენი ერთი კვირის
უჭმელებმა ჰგვანდნენ.

რაკი ნახეს ჩურჩხელების
გემო მეტად კარგი,
შეესიენ მას სასწრაფოდ
თაგუნები მარდნი.

დილით, როცა გაიღვიძა
პაწაწინა ნელიმ,
მოაგონდა თავის კარგი,
კოხტა ჩურჩხელები.

შევიდა საკუქნაოში,
თვალების არ ჯერავს:
ჩურჩხელების მაგიერად
მარტო ძაფებს ხედავს.

მიხედა პატარა გოგონა
რამიც იყო საქმე,
მაგრამ რაღა უნდა ექნა?
დაიჭერდა თავყვებს?

ა. რ იასაშვილი

საიდან წარმოდგა სახელწოდება ჩელუსკინი

იღმა თუ პატარამ, ყველამ იცის ის გმირული ამბები, რომელიც თავს გადახდათ სახელოვან ჩელუსკინელებს. მილიონთა გულეში ღრმად ჩაინერგა საბჭოთა სიამაყის სიტყვა „ჩელუსკინი“. საიდან წარმოდგა ეს სახელწოდება?

სიტყვა ჩელუსკინი, რომელიც ერქვა დაღუპულ ისტორიულ გემს, ადამიანის გვარია. ეს ადამიანი იყო მეზღვაური, რუსეთის ფლოტის შტურმანი სიმონ ივანეს ძე ჩელუსკინი. იგი მე-18 საუკუნეში ცხოვრობდა.

ჩვენ დღეს უკვე გარკვეულად ვიცით, რომ აზია ჩრდილო-აღმოსავლეთით ამერიკისაგან განიყოფება ე. წ. ბერინგის სრუტით. ერთ დროს ეს საკითხი გამოურკვეველი იყო, არ იცოდნენ, უერთდებოდა თუ არა სადმე აზია ამერიკას. აი, ამ საკითხის გამოსარკვევად მე-18 საუკუნეში (პეტრე პირველის დროს) გაგზავნილი იქნა აზიის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაპირებისაგან ექსპედიცია რუსეთის ფლო-

ტის კაპიტანის ვიტუს ბერინგის (1680-1751) მეთაურობით.

ბერინგმა გამოიკვლია ზღვა და სრუტე, რომელთაც ამჟამად მისი სახელი ეწოდება (იხილე რუკაზე ბერინგის სრუტე და რქვე ბერინგის ზღვა). როგორც გადმოცემა გვეუბნება, ბერინგსავე ეკუთვნის რუსეთის ჩრდილო ნაპირების შესასწავლად პირველი დიდი ჩრდილოეთის ექსპედიციის მოწყობის აზრი. ეს მოგზაურობანი და გამოკვლევები იმ დროის პირობებში ადვილი საქმე არ იყო. ჩრდილოეთის არაჩვეულებრივი ყინვებისა და სხვა მიზეზების გამო, მოგზაურთაგან რამდენიმე დაიღუპა. მხოლოდ ნაწილი გადარჩა და ამ ნაწილმა განაგრძო დაღუპულთა დაწყებული საქმე. ერთი ამ გადარჩენილთაგანი იყო ჩელუსკინიც. ჩელუსკინმა საშინელ პირობებში შესძლო ხმელეთით მოგზაურობა, დიდი მანძილის გადალახვა და ამგვარად მიიღწია აზიის იმ უჩრდილოეს კონტინს, რომელსაც შემდეგ მისი სახელი ეწოდა.

აი, აქედან წარმოდგა სახელწოდება ჩელუსკინი.

გამომცემის ახსნა

ჩვენი ჟურნალის № 9 მოთავსებული ჯოდორ დადიანის გამოცემის ახსნა (10 ლარი და 15 ბატი) და გამოცნობა გვარი და სახელი:

ქანკეტაძე გენრიხ, ლლონტი სუზანა, ბაზრაშვილი შალვა, ესაკია როზა, ხელაშვილი ზინაბ, გუგუნაია დავით, გუგუნაია რეზო, ქარცივაძე რეზო, შაიხძე უშანგი, შერგილაშვილი ვალერიანი, სიმონიშვილი შურა და დომონაძე შალვა.